

Fra generalsekretærens udsigtspost

Når jeg har tænkt over mine seks år på denne pind, har det slået mig, hvor meget opmærksomhed strukturelle og organisatoriske spørgsmål fylder både i Landsstyrelsen (LS), på sekretariatet og i samtalerne mand og mand imellem (i hvert fald hvor jeg har været til stede): Strategier nationalt og internationalt, vedtægtsændringer i det valgte system og strukturændringer i det ansatte.

Den eneste større teologiske debat, vi har haft, var vel den om tjenestedeling i forbindelse med vedtægtssagen, som i et vist perspektiv også er strukturel. Noget af benzinen i dette er formodentlig, at det ganske enkelt er nemmere at tale om den slags spørgsmål end om de dybere åndelige.

Jeg er ikke utilfreds med, at vi har arbejdet meget med struktur, og tror, at det har været nødvendigt.

Samtidig skal vi se i øjnene, at det indeholder en fristelse til at nedprioritere det åndelige perspektiv. Og det er min vurdering, at denne skævhed i fokus ikke må køre meget længere, hvis vi ikke skal risikere, at arbejdet lider skade på et dybere plan.

Det må ikke mindst være et Lærerråds opgave at holde liv i den åndelige samtale i ledelsen.

I det hele taget mener jeg, at Lærerrådet bør gøre sig en overvejelse om, hvad der er Lærerrådets særlige opgave i LM, således at rådet ikke bliver et LS+...

De to foregående rapporter fra mig til Lærerrådet har koncentreret sig om danske forhold. Jeg har lyst til denne gang at vende blikket mod det internationale, selv om det undervejs i arbejdet har slået mig, at alle tre nedenstående spørgsmål også har danske vinkler:

Hvad er vores kaldsforståelse?

Det er jubilæumsår for LM's internationale arbejde. Budskabet har fejret det med et temanummer om mission, og andre markeringer vil følge. Et centralt begreb i vores tale om mission har været missionskald og missionærkald – ofte forstået sådan, at missionskald er noget, vi har fælles i LM, og missionærkald er noget, som den, der bliver missionær, specifikt har. Ved missionærindvielser kan man stadig høre ordene brugt meget fremhævet. Undertiden kan man også møde en ansøger til en missionærstilling, der stærkt betoner, at han/hun har kald til en bestemt opgave eller et bestemt land. Enkelte gange kan det få karakter af pres på melodien: "Når jeg har kald, kan I da ikke sige nej". Ellers er det min fornemmelse, at det begreb er gledet noget i baggrunden de senere år. Anne Sode Grønbæks artikel i "Budskabet" sætter ord på noget af denne udvikling, samtidig med at hun også kommer med en begrebsdefinition, som jeg føler mig ganske godt hjemme i: "Jeg definerer kald som en overbevisning om, at her er en opgave, som Gud vil have, at jeg skal løse nu. Tilsyneladende er der lige så mange oplevelse af kald, som der findes mennesker. Det kan fx opleves som en følelsesmæssig overbevisning, lyst til en opgave eller som en nøgtern konstatering af, at for at opgaven bliver løst, må jeg gøre det."

Jubilæet er en lejlighed til at få pudset arvesølvet af og spurgt, hvordan vi forstår begrebet "kald". I den forbindelse er der måske også noget automatisk retorik, vi skal have rensset op i.

Der er mindst tre forskellige betydninger af den glose i omløb. Og min pointe i det følgende er, at alle tre forståelser af udtrykket har fat i en bibelsk tanke:

Først: **Den klassisk lutherske**. For Luther var kald først og fremmest identisk med jordisk arbejde: smeden i værkstedet, pigen i køkkenet, bonden på marken - de udøvede hver sit kald. Kingo: "Jeg i mit kald og stand; min Gud og fader kan, tilbørlig dyrke" Luthers **sprogbrug** var, efter min vurdering, ikke særlig bibelsk. Men han havde en bibelsk **pointe**. Hans gode bibelske pointe var: Gør din pligt i din hverdag – overfor de mennesker, du er sat blandt- og du er i Guds kald med dit liv.

Denne tanke er det faktisk ret enkelt at argumentere bibelsk for.

For det andet: **Den pietistisk/evangelikale**. Guds kaldelse af et menneske til en opgave: Esajas, Jeremias, Paulus ... som modeller.

Ofte med modellen fra ApG 13,1-3 som tankemodell:

"Og mens de holdt gudstjeneste og fastede, sagde Helligånden: »Udtag Barnabas og Saulus til det arbejde, jeg har kaldet dem til.« Da de havde fastet og bedt og lagt hænderne på dem, sendte de dem af sted.»

I udlægningen af dette har vi gerne understreget: Det ydre kald(fra mennesker)og det indre kald (i hjertet) falder sammen, og hvor det falder sammen, kan vi tale om, at nu er det Gud, der kalder.

Der har i denne udlægning været en stærkere eller svagere betoning af det subjektive – følelsesmæssige - kald (kaldsoplevelsen); men grundstrukturen har været: Der er en særlig opgave i Guds frelsesplan med verden – eller Guds fysiske omsorg for verdens mennesker - som på en særlig måde er lagt hen til dig. Og som du må sætte noget andet til side for.

Et stærkt vidnesbyrd om denne kaldsforståelse blev givet i DSB's blad "Ud og Se" i 2007. Der var en artikel om DMS' første missionærer i Kina, og det blev fortalt om en af de unge missionærkandidater, der friede til sin kæreste med ordene: "Gud er nr. et, missionen er nummer to, vil De være nr. tre..."

Bladet bemærker lakonisk, at han fik JA!

Den tredje sprogbrug, som har trængt sig frem siden 1993, er knyttet til den svenske forfatter Magnus Malms bog "Vejviser".

Malm tager sit afsæt i Jesu ord i Mark 3,13-15:

Han valgte tolv, som han kaldte apostle, for at de skulle være sammen med ham, og for at han kunne sende dem ud for at prædike.

Pointen for Malm er, at "kaldet" er kaldet til at være hos Kristus. Det er det første, det vigtigste og det evige. Så er der "sendelsen". Det er sendelsen til verden i tjeneste. Det er det andet, det næstvigtigste, og det er altid det midlertidige. Selv når det er livslangt, er det midlertidigt, fordi kaldet til at være sammen med Kristus er evigt.

Derfor må sendelsen aldrig blive et kristent menneskes - og slet ikke en kristen leders - egentlige identitet. Jeg er barn hos Gud, før jeg er missionær, afdelingsformand eller generalsekretær. Og for øvrigt også når jeg er gået af fra de positioner.

Jeg skal ikke skjule, at Malm efter min mening har fat i en temmelig lang ende både bibelsk set og sjælesørgerisk. Jeg tror, at han er meget tæt på den grundlæggende bibelske terminologi. Der er langt flere steder i NT, hvor "kald" handler om kaldet til evangeliet, end hvor det handler om kaldet til tjeneste.

(Og de, der ikke har læst Malms bog, bør gøre det hurtigst muligt. Læsningen af den hører til én af de skelsættende begivenheder i mit liv)

Man kan godt nævne bibelske tekster, som har en anden terminologi end han (jf. ApG 13), men han har fat i en bibelsk grundtanke: Vi er først Kristi ejendom, han er vores tjener – før vi bliver hans tjenere...

Min fornemmelse er, at disse tre forståelser af begrebet "kald" søger at gribe om den mangfoldige bibelske virkelighed, uden at nogen af dem i sig selv helt dækker.

Dertil kommer, at den bibelske motivation for mission ikke i sidste ende bunder i en befaling (Matt 28,16ff) eller et kald, men i selve evangeliets natur: "Når det var verden, Gud elskede, så han sendte sin søn, så er

dette budskab også for verden....” (Joh 3,16)

Asbjørn Åvik sagde det poetisk: Missionens bjerg er ikke Oliebjerget, hvor missionsbefalingen blev givet. Det er Golgata, hvor synden blev sonet.

I det lys kan man spørge om en svækket kaldsbevidsthed i virkeligheden bunder i en svækkelse af bevidstheden om evangeliet. Og man kan videre spørge, om det er her, løsningen ligger, hvis vi på en gang vil opprioritere talen om kaldet og bevare både en evangelisk tone og bevidstheden om, at hverdagslivet er efterfølgelse.

Alle tre forståelser af kaldet har nemlig sammenhæng med det bibelske begreb: ”Kristi efterfølgelse” Hvis vi med efterfølgelse mener at være en Kristi tjener og ligne ham (jf. Matt 11,29; 16,24-26), så er det nemlig karakteristisk, at der i NT er tale om efterfølgelse i to dimensioner:

Efterfølgelse ind i de menneskelige, hverdagslige ordninger og efterfølgelse ud af ordningerne!

Det første ser vi f. eks. i de såkaldte hustavler:

I mænd Elsk jeres hustruer, som Kristus elskede Kirken

I hustruer underorden jer under jeres mænd som under Herren.

I børn adlyd jeres forældre i Herren.

I forældre gør ikke jeres børn vrede; men opdrag dem i Herrens tugt og formaning

Slaver adlyd, jeres jordiske herren, som var det Kristus

I Herrer optræd på samme måde overfor dem.

Hele tonen er en efterfølgelsestone: Vær et Kristus menneske – et Kristusbillede i din hverdags nærmeste relationer! Efterfølgelse foregår i det almindelige og hverdagsagtige. Man kan måske argumentere for, at denne efterfølgelse først og fremmest – men ikke alene – handler om Guds opretholdende gerning i verden!

Og så er der en efterfølgelse ud af ordningerne:

Luk 18,29-30:

»Sandelig siger jeg jer: Der er ingen, der har forladt hjem eller hustru eller brødre eller forældre eller børn for Guds riges skyld, som ikke får det mangedobbelt igen i denne verden og evigt liv i den kommende verden.«

Man kan måske argumentere for, at denne efterfølgelse først og fremmest handler om Guds frelsesmission. Bryd op, bryd ud, bryd grænser, lid afsavn, løb risikoen for at blive martyr...

Disse to former for efterfølgelse er det, teologen K E Løgstrup kaldte komplementære modsætninger. Det vil sige modsætninger, der ikke udelukker hinanden, men betinger hinanden.

Og hvis den ene rendyrkes, så bliver det for alvor usundt!

Hvis ”ind i ordningerne” rendyrkes: stillestående kirke og kristendom, uden sans for missionsbefalingen (den lutherske ortodoksi faldt i den grøft)

Hvis ”ud af ordningerne” rendyrkes: foragt for det gudgivne menneskeliv, præstationsorienteret pietisme, verdensfjern kristendom (enkelte sværmeriske bevægelser er faldet i den grøft).

Vi skal alle leve i begge dimensioner, men ikke i det samme blandingsforhold. Med meget bred pensel:

Den fuldtidsansatte; missionæren: Først og fremmest i efterfølgelsen ”ud af ordningerne”. Paulus omtaler det med et meget markant udtryk (Rom 1,3) om, at han er ”udset til at forkynde evangeliet”. Udtrykket betyder egentlig ”udskilt” eller ”afsondret”. Men den, der lever i en fuldtidstjeneste, har en pligt i ordningerne, som han ikke kan løbe fra: Jeg er gift, jeg er far, jeg er samfundsborger (Frieriet fra kinamissionæren er diskutabelt!)

Skolelæreren, bankmanden, forretningsmanden: Vægten ligger på det hverdagsorienterede. Efterfølgelsen ”ind i ordningerne” er det primære, men det bliver stillestående, hvis det bliver det eneste. Jeg må være parat til at bryde op, sætte interesser til side for evangeliets forkyndelse, gå ned i levestandard, bruge

fritiden på menighedens arbejde, betale en pris for bekendelsen mv. mv.

Spørgsmålet til Lærerrådet: Hvordan ønsker vi, at der skal tales om kald i LM i tiden fremover? Hvilke(n) kaldsforkyndelse(r), ønsker vi, skal dominere?

Hvad tænker vi om begrebet strategi?

Strategi er et af de store buzz-words i LM i disse år. Og netop her i 2011, skal vi efterse vores strategidokument fra 2006, samtidig med at der lægges op til koordinerede landestrategier for alle vores missionslande.

Efter min vurdering er det rigtig tænkt. Vi skal ikke handle tilfældigt og uden overordnede tanker, men finde en ordnet anvendelse af de midler og kræfter, Gud giver.

Og samtidig har jeg brug for, at vi får gennemtænkt, hvordan vi bibelsk set tænker om strategier.

Lad mig prøve med en frihåndstegning:

Det er helt klart muligt at pege på, at apostlene arbejdede efter strategi: Paulus' "for jøde først – og så for græker" (Rom 1,16) var ikke bare et teologisk, men et missionsstrategisk udsagn. På samme måde hans tanke om ikke at forkynde evangeliet der, hvor det tidligere havde lydt (Rom 15,14-33), ligesom det er tydeligt, at han giver fx Peter plads til at have andre strategier (Gal 2,7).

Samtidig lod apostlen sig overraske af Gud. Derfor blev hans "for jøde først og så for hedning" vendt helt på hovedet (Rom 11 er et stort vidnesbyrd om det), ligesom han radikalt skiftede rejserute, da de af Helligånden blev hindret i at forkynde evangeliet i provinsen Asien (ApG 16,6ff- et af de besynderligste udtryk i Skriften).

Samtidig er strategien i langt højere grad noget, Paulus praktiserer, end noget, han taler om ustandselig. Min pointe er, at vi har fuld bibelsk ret til at udarbejde strategier, selv om det næppe kan beskrives som noget bibelsk påbud.

På den anden side bør vi besinde os på

- a. at vi kan lade os overraske af Gud, som Paulus blev på meget afgørende punkter og
- b. at strategien ikke må blive det middel, vi har vores forventninger til. Paulus bruger langt flere ord på at udtale sin tillid til ordet (ApG 20, 18-35, Rom 10,8-17 og mange andre steder) og til Helligåndens indgreb (Rom 15,18-19). Vi skal med andre ord tage os i agt for, at den gode strategi ikke bliver et fængsel, vi spærres inde i, og en afgud, vi har vores forventninger til. Den evangelikale verden kæmper globalt set i disse år med fristelsen til en særlig form for sekularisering: troen på de gode metoder, der kan løfte os ud af vores åndelige krise.
Altså: Samtidig med at vi ansvarligt arbejder med strategier, bør vi gøre os disse fejludviklinger klart.

Spørgsmål til Lærerrådet: Kan Lærerrådet vedkende sig denne grundforståelse af strategier og deres betydning i LM?

Og et lidt efterhængt spørgsmål i den forbindelse: Bl.a. KFS har haft skik for i perioder at have åndelige fokusområder. Man har fx sagt, at i det næste år – eller de næste tre år – vil man have særligt fokus på bøn, givertjeneste, helligt liv, evangelisering mm i arbejdet. Så har man i fællesskab sørget for, at der blev talt og skrevet om det og taget forskellige initiativer over hele landet. Jeg har undertiden spurgt mig selv, om det

ville være frugtbar for LM at gøre noget lignende, eller om vores decentrale og lidt anarkistiske kultur gør det umuligt.

Katekismusprojektet og "Giv dig rig" er vel to eksempler på skridt i den retning.

Hvad siger Lærerrådet til det?

Luthersk kirke i Cambodja

Personligt er jeg overbevist om, at vi på et tidspunkt – der næppe ligger meget langt ude i fremtiden – bliver nødt til at træffe et valg: Skal vi på et eller andet plan gå med i oprettelsen af en luthersk kirke i Cambodja eller hjælpe og påvirke de "independent churches"; som skyder af sig selv op på khmer-initiativ?

Det sidste valg er det nuværende, som vi praktiserer både(især) i Siem Reap og Phnom Penh – og der kan virkelig argumenteres godt for det. Independent churches er der i alle tilfælde - vi kan ikke oprette eller nedlægge dem. Om de er betinget af khmer-kultur eller af postmodernisme (eller begge dele), er svært at sige, men det er tydeligt, at de ikke er indstillet på at lade sig styre af os. Det er utvivlsomt et helt andet strategivalg, end det vi har lagt andre steder. Her ventede vi til et langt højere niveau af bekendelsesmæssig afklaring, inden vi "overgav lederskabet" til lokale. Her overgiver vi ikke noget lederskab - de har det i forvejen. Og det strategivalg vil utvivlsomt blive modsagt kraftigt i Danmark – jeg har fantasier om, hvad adskillige medlemmer af Lærerrådet ville sige, hvis de kendte de reelle forhold i Cambodja. En mand som Goung – den præst Clausens arbejder tættest sammen med i Siem Reap, og som jeg omtalte i T&M nr. 4 – ville - på grundlag af hans niveau af uddannelse og især afklaring på lutherske pointer - næppe blive præst i en af vores andre samarbejdskirker. Han er optaget af, at hans kirke finder sin vej – også i læremæssige spørgsmål.

Man kan forestille sig den nuværende strategi som en foreløbig strategi. Dels kan én eller anden læremæssig krise gøre en luthersk kirkedannelse i større stil nødvendig, dels er der vel ikke mange erfaringer for, at uafhængige kirker ikke på ét eller andet tidspunkt får brug for tværgående netværk. Goung giver udtryk for, at han er meget taknemmelig for den kontakt, han har med "teacher Axel", og at "teacher Axel" går i dialog med ham og ikke prøver på at diktere ham.

Goung: "Vi tror på den treenige Gud, så må vi i løbet af nogle år beslutte os i vores kirke om de forskellige læremæssige spørgsmål." Han fortæller mig få minutter inde i vores første samtale i klar tekst, at han næppe er enig med mig i spørgsmålet om kvindelige præster, men alvorligt overvejer, om vi ikke har ret i spørgsmålet om barnedåb.

En sådan kombination af at være på vej og agere modent, mindes jeg ikke at have mødt i noget andet missionsland.

Min refleksion: Det afgørende kan vel aldrig blive, om der bliver en kirke, der kalder sig luthersk, men om bibelske og lutherske pointer og værdier overlever i den kristenhed, der er ved at vokse frem. Jeg mener ikke, det bare er et hurra-ord at sige sådan.

Det første valg er også muligt. Der er nemlig dannet en lille luthersk kirke i Cambodja nu. Evangelical Lutheran Church of Cambodia (ELCC). Kirken er pt. meget lille – 14 menigheder og ca. 50 prædikesteder. Jeg mødtes med deres præsident, en 29 årig præst, Vanarith Chhim, og talte med ham en times tid. Jeg fik et rigtig godt indtryk af ham - både af hans forståelse af det lutherske, hans forståelse af organisationsforhold og af forholdet til kristne med anden bekendelse. Det sidste er ret vigtigt, fordi han er inspireret i kristendomsforståelse af Missouri-synoden i USA, men deler tydeligvis ikke deres meget afvisende tilgang

til kristne af anden bekendelse. Han talte med varme om forkyndelsen af lov og evangelium, om nådemidlernes betydning og om forståelsen af mennesket totale fortabthed som forudsætning for evangeliet. Han kan virke helt LM'sk i sin prioriteringer: Blandt de få bøger, han hidtil har udgivet, er ved siden af Augustana og en bog om lov og evangelium i forkyndelsen en vejledning i tjenstedeling! Han ytrede også stor respekt for LM's arbejde og mere åbne strategi i Siem Reap og ville opsøge Axel, når han i månedsskiftet jan.-febr. skulle derop.

Hvis jeg ikke tager fejl – og man når i sagens natur ikke alt på en time – så står vi overfor en mand, der i teologi ligger meget tæt på os.

Men: Det skarpe hjørne kan gå hen og blive et valg mellem *teologisk linje og stil*. De fleste kirker i Cambodja er præget af amerikansk evangelikal stil: rytmisk musik, lovsangsafdelinger, mv. (Jeg var inde i et kirkerum, hvor det eneste kristne symbol var et el-klaver!) Det er i stor stil missionærer fra de traditioner, der har bragt evangeliet til Cambodja, og mange khmer-kristne tror tilsyneladende, at det er den eneste kristne form, der findes. Når de kalder sig "independent", er det fristende at kommentere med, at det er utroligt, som deres uafhængighed ligner amerikansk kirkeliv!

Chhim bruger en relativt klassisk liturgi og præstedragt. Han virker ret pragmatisk i sin tænkning om det; men erfaring siger, at netop form-spørgsmål ikke er så lette at håndtere.

Jeg kan mærke, at både vores medarbejdere og nogle af vores centrale khmer-kontakter har det bedst med den evangelikale stil, selv om Annelise på konferencen refererede en engelsk kvinde gift med en khmer, der kritiserede den for at ligge for langt fra cambodjansk mentalitet. Som jeg forstod Annelise, havde hun forståelse for den kritik.

En sidetanke: Måske er det, vi oplever i Cambodja på dette punkt, ikke et specielt Cambodja-problem, men måske vil vi i årene fremover opleve, at uafhængige kirker og mennesker, der betoner, at de er undervejs, er noget, vi vil møde i stadig stærkere grad. Ganske enkelt fordi det ligger i tiden!

Mit spørgsmål til Lærerrådet: Når vi i Danmark nu betoner en udrustningsstrategi i mødet med tværkirkelige udfordringer, hvad er så en udrustningsstrategi i Cambodja?

Det var, hvad jeg havde valgt at bringe denne gang.

10.03.2011

Jens Ole Christensen

(oplæg på LM's Lærerrådsmøde 2011)